

A mi Jászai Marink

Vannak dolgok, amelyekbe jobb bele sem gondolni. Abba például, hogy mennyi munka, idő, energia fekszik egy színházi bemutatóban. Egy olyan „pimf stúdió-előadásban”, amit össze sem lehet hasonlítani – tegnapelőtt óta kínálkozó alapként – az Új Nemzeti Színház színes, szagos, szélesvásznú, a kor legkorszerűbb technikáját használó, dúsan dotált produkcióival. Ahogy mondani szoktuk, szegény ember vízzel főz, szegény színész meg abból, ami van neki, a hangjából, testéből, szellemi municiójából csinál színházat. Ha rövid a kardod – hogy egy klasszikust idézzünk –, toldd meg tehetséggel, ötlettel. Szívvel-lélekkel.

Ez az ars poetica és gyakorlatias filozófia vezérli Jónás Judit (majdnem) egyszemélyes színházat, amely szezononként színre visz egy előadást, gyerekműsort, aztán utazik vele, ahová hívják. A márciusi ősbemutató a magyar színjátszás legnagyobb tragikájának, Jászai Marink állít emléket. A Nemzeti Színház örökös tagja 76 éves korában fejezte be hosszú és diadalmas pályáját, és halála

után egy évvel, 1927-ben jelentek meg az emlékiratai. Erre az önéletrajzra és Kocsis István A megkoszorúzott című művére épül az előadás, amelyet a Jászai legnagyobb színpadi szerepeiből vett jeleneteket egészítenek ki.

Kocsis darabja monodráma, amely egy újabb izgalmas nőalak megformálására ad lehetőséget Jónásnak, míg a világirodalom nagy drámai jeleneteit Pálfi Péterrel együtt adják elő. Az ilyesmi nehezebb, mint gondolnánk: e híres szövegeket mindenki ismeri, látta, hallotta már színházban, filmen, ünnepelt színészek dikciójában és gesztusaival. Nem olyan régen adta a tévé Tarr Béla Macbeth filmjét – hogy csak az előadásban is megidézett drámák legközelebbi példáit említsük – vagy a Fehér György rendezte III. Richárdot Haumann-nal a címszerepben. Jónás és Pálfi ketőse kiállja az összehasonlítás próbáját: a dráma a drámában jelenetek e néhány perc alatt is megteremtik az illúziót, hogy valóban Lady Anna és Richárd, Elektra és Oresztész áll előttünk, és elhitetik nézőikkel, hogy akár az

egész Stuart Máriát vagy Szent Johannát is végig tudnák játszani.

Mivel a hősnő pályáját a nagy szerepek mérföldkövei jelölik ki, a klasszikus betétek természetesen illeszkednek az előadásba. Elméletileg. A gyakorlati nehézséget az adja, hogy hogyan változtatható át a Jászai szobájában játszódó monodráma klasszikus tragédiává, milyen deus ex machina varázsolja oda a Jászai képzeletében megjelenő partnert, más szóval a Roma Parlament (vagy a budaörsi kultúrház) előadóterme – minden technika, süllyesztő, zsinórpaddás stb. nélkül – a Nemzeti színpadává. Itt „lép színre” Jónás állandó alkotótársa, Werner József díszlet- és jelmeztervező néhány egyszerű és nagyszerű ötlettel: egy mozgatható függönydarabbal, egy átforgatható, dupla fenekű tükörrel és némi fénytechnikával.

A mi Jászai Marink drámai situációja arra épül, hogy a színészkirálynő megsértette egy pályatársát, amiért színházi bíróság előtt kell felelnie. Jó alkalom egy önvizsgálatra, és Jászai vérbeli komédiásként készül a „fellépésre”: eljátssza a vádlott, a bíró, az ügyész szerepét is, miközben felidézti életútját és pályáját, amely – az előadás mottójával választott Jászai-idézet szerint – „a szennyből a tisztaságba, a sötétségből a fénybe” vitt.

bori

(A mi Jászai Marink – Ősbemutató: 2002. március 22. Roma Parlament. Következő előadás 2002. április 16., 19 óra Roma Parlament Színházterme.

FOTÓ: Síkóti Gábor